

Andra roten, tomt 11

Kvarteret Herrnhutaren

Tolfte roten 1637–57v

Kungsgatan 51–53, södra sidan fr. Ö
hamnen t. Korsgatan

Sjätte roten 1657h–70

Gården och ytterligare tomter intill ägdes redan 1637 av

Lars Andersson bryggare

1656: 7.8, 1657v: 4, 1657h: 5, 1658: 16, 1659–63: 5, 65, ej 66

Lars Andersson, som bodde i tolfte roten 1637–55. Gode män förordnades mellan *Albrecht Tilman* och Lars Andersson 28.11.1638 Omtalas KR 19.7.1644 mot 1/ *Annika Timmermans* 2/ *Anders Constapel* 3/ *Maria handskmakare* KR 10–17.7.1744 mot *Lars sadelmakare*, *Rickard vävare*, *Bryngel Nilsson skräddare* – Han ägde 1649 den gård som låg väster om Germund Larsson skomakares tomt.

Lars Andersson bryggare förefaller att ha varit en ganska hårdför man. I september 1662 anklagades han av underskulden Anders Bengtsson för att han genom sin utsände dräng hade gjort förköp på torget av spannmål ”bjudande bonden mer än andra”. I oktober samma år fick han stå till svars för att han så illa slagit sin tjänstepiga Kerstin Jonsdotter på högra axeln och i sidan, att hon ”en månads tid hade legat under bårds kärare. Bårds käraren betygade för rätten käradinnans klagan sann vara”. Lars Andersson hade omedelbart drivit henne ur sitt hus och ville förhålla henne ett halvt års lön. Orsaken var, att hon hade bränt något oxkött, ”när hon det i skorstenen rökade”. Lars Andersson fick plikta 12 mark och betala lön och kost.

Lars Andersson bryggare levde i februari 1665, då han i rätten begärde uppgift om han ”må åtnjuta Landslagen uthi det han efter sin sal hustru (Malin Gudmundsdotter) med sina medarvingar rådman Arfwid Gudmundsson, Hans Mikaelsson och Anders Gudmundsson på gården Underås hafwer att dela”. Han var död före 20.10.1665, då Gudmund Orm krävdes i egenskap av arvtagare. Gudmund Orm var gift med *Christin Mårtensdotter*, som ärvde sin farbroder Lars Andersson bryggare och därmed såväl denna gård 2.11 på Kungsgatan som Underås.

Östra delen av 2.11

Jon Nilsson betalade 1.4.1656 huseköpspengar för en gård, som han köpt av Lars Andersson – möjligen var det denna gård. Den hade i varje fall 1661 övertagits av

Bengt Arfvedsson ”småköpman”,

1661–96

som redan förut var ägare av en annan gård 2.135 på norra sidan Kungsgatan, som han ärvt av sin hustru *Karin Svendsdotter*’s far *Sven Ingevaldsson*. I denna nyförvärvade gård på södra sidan gatan bosatte sig Bengt Arfvidsson själv. Den 1.2.1795 testamenterade Bengt Arfvidsson sin barnlösa hustru 300 rdr. Hospitalsföreståndaren krävde 21.11.1695 avlidne handelsmannen Bengt Arfvids- sons änka Karin Svendsdotter på betalning för hennes bror *Ingevalds* vård på hospitalet.

1698 testamenterade Karin Svensdotter med sina syskon *Jacob Svenssons* och *Ingeborg Svensdotters* samtycke sin gård 2.11 1/2 till sin kusin

handelsmannen Lars Helgesson Holm (död 1929)

som tack för att han skött henne under hennes svåra sjukdom.

Holm står som ägare redan 1703 trots att Karin Svensdotter begravdes först 2.9.1718. Han erhöll burskap 19.10.1703. Han var bror till *Annika Helgesdotter* 1.18, Larmtr. Lars Helgessons gård ½ 2.11 pantsattes efter branden 1721 till Sebastian Tham. Den sades då vara belägen på Kungsgatan mellan Anthony von Egmont i ö. och sal prosten Basks gård i v. Enligt bou efter ogifte Lars Holm 1729 (begr. D 18.4.1829) var den värd 704 d smt. Gården övertogs av en släkting

hökaren Elias Andersson Holm

(burskap 18.12.1733, begr. D 4.4.1737, bou 24.10.1738, då gårdens värde var 1 015 d smt). Hans änka *Ebba Christina Bruhn* var dotter till vallsättaren *Lars Svensson* och hans hustru *Brita Larsdotter* samt styvdotter till *skepparen Mikael Pettersson*. Hon ärvde moderns tomt 2.122, Hyrk., som hon 16.3.1752 sålde till hökare Anders Mellenberg. Hon gifte före 1740 om sig med

handelsman Johan Jacobsson,

död 7.1.1751, som även blev ägare till tomten väster härom.

Johan Jacobssons borgenärer sålde efter hans död huset till herr *Erik Törnsten*, som avträdde det till Ebba Christina Bruhns måg

handelsmannen Anders Swalin och hans hustru Ingrid Christina Jacobsson, vilka i sin tur den 10.4.1762 för 12 000 d smt sålde

till

handelsmannen Carl Fredrik Lundgren

(uppbud 16.11.1772), som erhöll medlemskap i HS 17.3.1772 och burskap 27.3.s.å. Han hade tjänat 12 år hos handelsman Christian Arfwidsson

(Hans styvson *Jacob Herman Mellgren* fick medlemskap i HS 4.6.1792)

Gården ”på Kungsgatan mellan handelsman Johan Carl Böker i väster och änkan Anna Maria Jönsson i öster” köptes 19.6.1781 av

handelsmännen Niclas och Johan Tengberg

(uppbud 19.1.1784). De var söner till *fabrikör Johan Tengberg, Bränningeberg, Marums socken Skaraborgs l*, Niclas Tengberg (född 1747, död 1817) började sin utbildning hos rådmann Petter Örn i Skara och fortsatte den i Göteborg hos handelsmännen Lorens Jensen, Sven Palmberg och Magnus Alrot och dess änka Maria Elisabeth. Han fick burskap 29.4.1774 och gjorde konkurs 1708. Brodern Jonas, född 1750, död 1704, gick i lära ett par år i Kristianstad. Resten av tiden, innan han fick burskap 26.6.1778, tillbringades hos brodern och andra handelsmän i Göteborg (herrar Carl och Johan Hallman, Magnus Alrot och dess änka),

1795 betalades tomtöret av Jonas Tengberg men åren 1800–02 av Niclas Tengberg.

Västra delen av 2.11

Gudmund Ormsson

1662– 63: 1 mtl, 1665–70

I nionde roten bodde 1637–55 en *handelsman Orm Andersson*. Han tycks bl.a. ha drivit handel i Redvägs härad, där man kan finna honom som fordringsägare i skuldmål så sent som april 1658. I oktober 1656 omtalas vid kämnärsrätten i Göteborg av *Söfring Conterfejer*, att borgmästare Sven Pedersson i Borås hade lämnat in ett par pistoler till förvaring hos Orm Andersson. I oktober ett år senare krävde Orm Andersson *Brita Håkansdotter* på lånkor levererade 1652 (möjligen samma Brita sal Ingewalls i Wedåsla, Dalum, som han krävde 1658). Han var död i aug 1660, då det framgår, att hans änka *Anna Bergesdotter* var omgift med *Jöns Nilsson* (se rote 3, 14?) Orm Andersson hade en dotter *Ella*, gift med *Hans Eriksson klockare*, omgift *Gunilla Svendsdotter Böker*, en dotter *Britta*, som 1664 gifte sig med *mönsterskrivare Olof Jönsson Friis* och sonen Gudmund Ormsson eller som han förkortade namnet Gudmund Orm.

Den 3.5.1667 krävdes Gudmund Ormsson genom *rådman Arfwed Gudmundssons* utskickade ombud *Anders Henriksson* på en obligation på 480 rdr utställd av Arfwed Gudmundssons svåger avlidne Lars Andersson bryggare. Gudmund Orm förklarade sig villig att betala med 4 daler på var riksdaler men därmed var inte Arfwed Gudmundsson nöjd ”utan Gudmund antingen måste taga eller giva sådant mynt, som honom ähn presenteras” – vad som nu kunde menas med det. Kanske att det stod Arfwed Gudmundsson fritt att välja hur många daler en riksdaler motsvarade. Den 20.10.1665 vände sig *Jacob Larsson i Remma* mot Gudmund Ormsson, Man tvistade om en ”odugse ducat”, som Gudmund Ormssons hustrus farbroder Lars Andersson hade givit en bonde Arfvid Nilsson för 9 d kmt, som betalning för malt och när samme Arfvid Nilsson använde den som betalning för Lönarps gård hade Jacob Stenbock lämnat den tillbaka som oduglig. Samma dag bestämdes det, att Gudmund Ormsson skulle behålla drängen Pehr Larsson kvar i tjänsten på Underås ”ett helt år till ända och därför i lön 22 rdr kopparmynd giver”. Som invändning mot beskyllningen, att han misskötte sitt vägunderhåll anförde Gudmund Ormsson vid ett tillfälle (EIIa:5), att han bodde på ett säteri och ägde säterifrihet.

Gudmund Ormsson flyttade till Underås och sålde 1671 denna gård på Kungsgatan för 850 d smt till *mönsterskrivaren Jonas Svensson*. Senare betalade Gudmund Orm den 12.7.1686 huseköpspenning 3 d smt, för 3.25, fadern Orm Anderssons gård, som han köpt av svågern Peder Andersson. Han var död den 31.10.1692, då det i rätten meddelades att *Petter Dijkman* hade satt en silverkanna i pant hos Gudmund Orms efterleverska hustru *Kerstin Mårtensdotter*. Änkan och sonen *Olof Gudmundsson Orm* var bosatta 3, 25, Snusm., som frändömdes dem 19.11.1702 till regementskrivare Björn Andersson Röhrling.

Mönsterskrivaren Jonas Svensson.

1671–74, änkan 1675–78, M1676: 1 tomt

(uppbud 6.1.1671). Samtidigt som uppbudet ålades Jonas Svensson av rätten, att ”bära borgerlig tunga, om han ägnade sig åt borgerlig näring”. Sedan Jonas Svensson hade avlidit 1674 gifte hans änka boktryckaredottern *Christina Amundsdotter Grefwe* (begr. 8.11.1706) omkring 1679 om sig med

mönsterskrivaren Olof Johansson

(död före 1691) Den 24.3.1681 berättades det, att regementskrivare Olof Johanssons förre man Jonas Svensson hade panttagit ett parti silver (en kanna, fyra stop m.m.) av hustru *Margareta Kleins svåger avlidne Arfwed Olofsson* (fullmäktig för Margaretas svåger *Petter Månsson Billman*)

Den 29.12.1692 behandlades i rådhusrätten ett brev från Göta hovrätt ang. de besvär

läsemästaren vid Gymnasiet Elias Bask

(född 1657, sedan 1689 gift med *Helena Jonasdatter*) andragit över en dom mellan *biskopsänkan Elsebe Westerman* och hans svärmor Christina Grefwe (vars gård han övertog 2.11.1703).

Elias Basks väg till lärdomen krävde försakelser och stor energi. Hans far, kyrkoherde i Sexdregå, hade offrat 3 000 d smt på hans två äldre bröders utbildning och vägrade att även hjälpa sonen Elias, som fick försörja sig som skomakare. Studierna vid gymnasiet i Göteborg och i Åbo bekostade han genom information av kamrater. Han var erbjuden att resa utomlands med två grevar de la Gardie samt att bli borgmästare i Örebro. När han accepterade ett lektorat i Göteborg. Han blev kontraktsprost i Fjäre och Viske 1706. Han avled på sin 57-årsdag 4.3.1714. Gården brann 1721. Arvingarna sålde till

handelsmannen Johan Jacobsson

för 400 d smt den 14.7.1742 ödetomten på Kungsgatan belägen mellan Jacobssons eget hus i öster och avl. handelsman Per Bökers tomt i väster (uppbud 10.9.1744) Han ägde ödetomten fram till auktion 21.8.1809, då ödetomten köptes av *Olof Kullman*. Tomten delade därefter historia med gården öster härom.